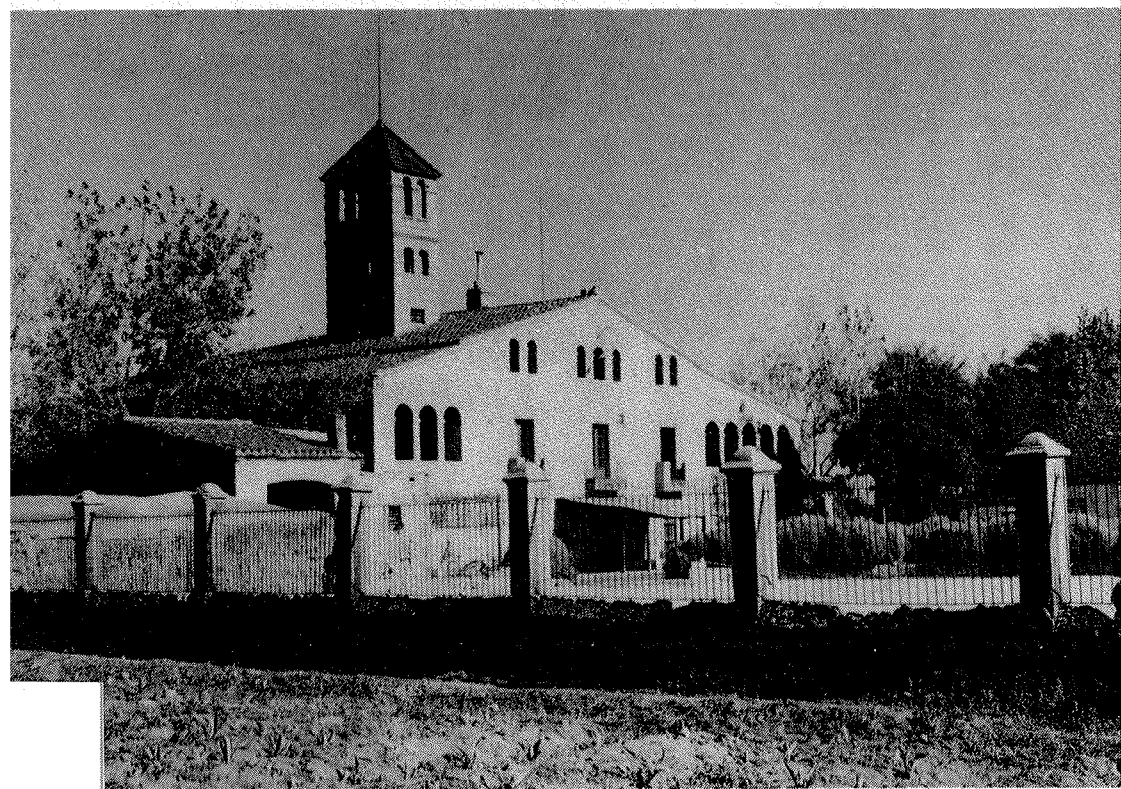
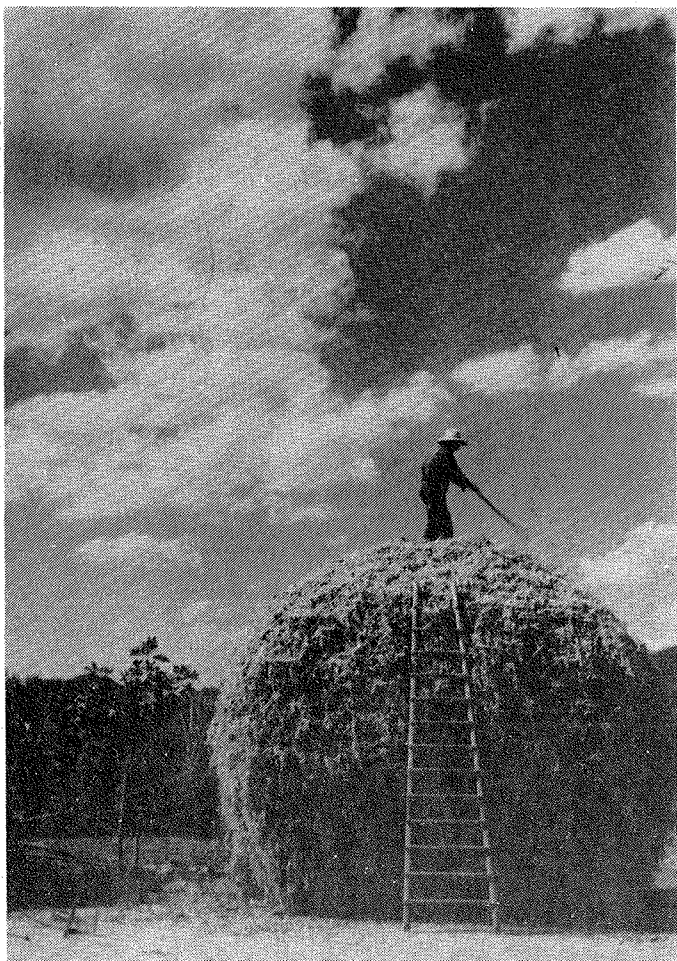

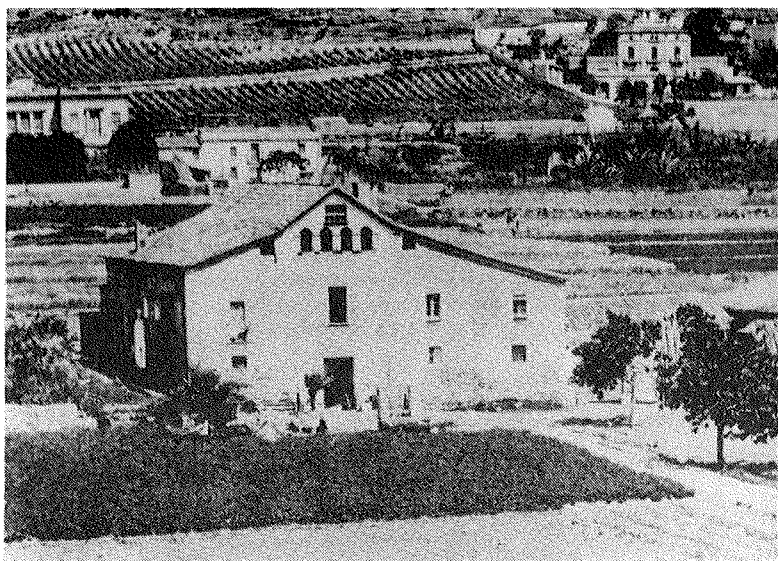
una mirada a la marina d'ahir

les nostres MASIES

Projecte, disseny i text: F. Marcé
Dibuix de la contracoberta: Rafel Garrich
Edita: Museu d'Història de la Ciutat
Ponència de Cultura
Ajuntament de L'Hospitalet

UNA VISIÓ DEL SEGLE XIX

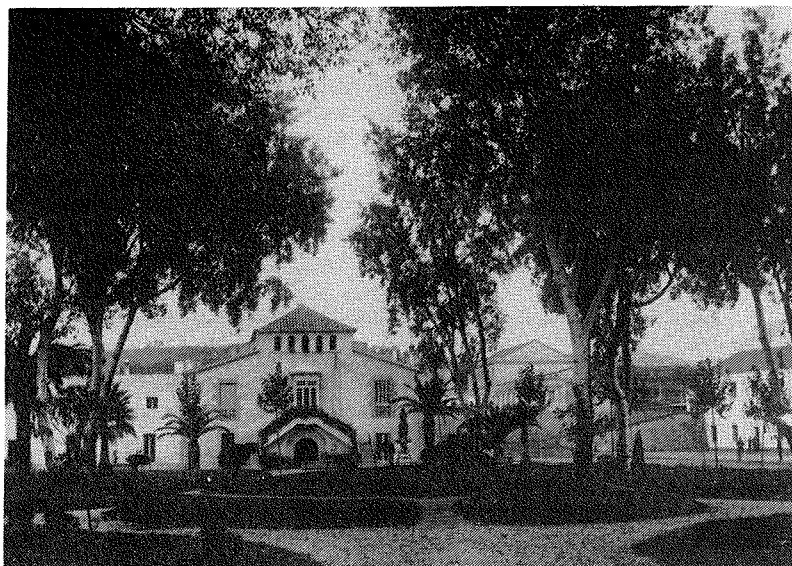
Pau Sans, un poeta hospitalenc del segle passat, fou un enamorat de la Marina. I sovint cantà les seves excel·lències. Per exemple, l'any 1881, després d'afirmar que "Es lo camp de Provençana, bonic com un ram de flors", es deixava dur per l'entusiasme i exclamava "Plau-me veure la planura - quan lo blat vol espigar - Plau-me contemplar l'estesa - de garberes en ton camp" i després afegia "Plau-me veure tes masies - tant pels arbres ombrejades - i les noies que tu hi cries - tan hermoses com honrades"... Quatre anys més tard en un poema titulat "Un trist record" escrivia referint-se a la nostra població:

"Qui vulga mirar-te a tu
en lo pla caldrà que estiga.
D'allí s'elt veu desplegada
com capsal de la Marina,
los teus carrers extenent
per a guardar tes masies,
com lo 'manto' d'una mare
quan recull a sa família..."

Les masies, aquestes masies que tant admirava Pau Sans, foren durant segles un dels puntals de la nostra personalitat. Avui ens en queden ben poques. Ens sobrarien dits a les mans per a comptar-les. VÍctimes del progrés i d'un urbanisme deshumanitzat han anat calent l'una darrera l'altra. I amb elles han desaparegut aquells camps "com un ram de flors" dessota muntanyes de ciment i d'asfalt...

Voldríem intentar - tot esperant que un dia no molt llunyà algú vulgui emprendre la tasca d'estudiar a fons aquesta qüestió - recuperar, almenys, la imatge fotogràfica d'aquelles cases de pages que constel·laren el nostre terme fins on, en aquest moment, és possible. També voldríem que aquestes pàgines servissin de toc d'atenció per a tots aquells que en un racó de casa seva conserven encara alguna fotografia de la casa dels pares o dels avis, perquè es decideixin a portar-la cap al Museu. Només així - gràcies a la col·laboració de tothom - podrem, més endavant, tenir i transmetre a les noves generacions un coneixement seriós dels nostres avantpassats.

LA MASIA CATALANA

Naturalment no es pot parlar pas d'un únic tipus arquitectònic de mas català. Les formes són molt variades i són producte d'una evolució en el temps i d'una adaptació a les circumstàncies que en cadascun convergeixen. L'ambient geogràfic, la mena d'explotació, ja sia agrícola o ramadera, la facilitat o dificultat per obtenir els materials de construcció necessaris, poden determinar uns estils o uns altres. No cal dir que també compten les possibilitats econòmiques del propietari, les seves preferències estètiques, la seva posició més o menys predominant dins de la societat, etc.

Joaquim de Camps i Arboix i Josep Danés i Torras són, potser, unes de les persones que més han aprofundit en l'estudi de la masia catalana. D'ambdós hem espigolat bona part dels comentaris que han fet possible aquest treball. El segon d'ells, assegura haver examinat més de sis mil fotografies dels nostres masos. Gràcies a aquesta abundant informació gràfica ha arribat a establir l'existència d'una forma arquitectònica predominant que permet parlar d'un tipus clàssic i que consisteix bàsicament en una estructura de tres cossos paral·lels, el central dels quals sempre és més gran que els altres dos i té una altura mínima de dues plantes, i moltes vegades de tres.

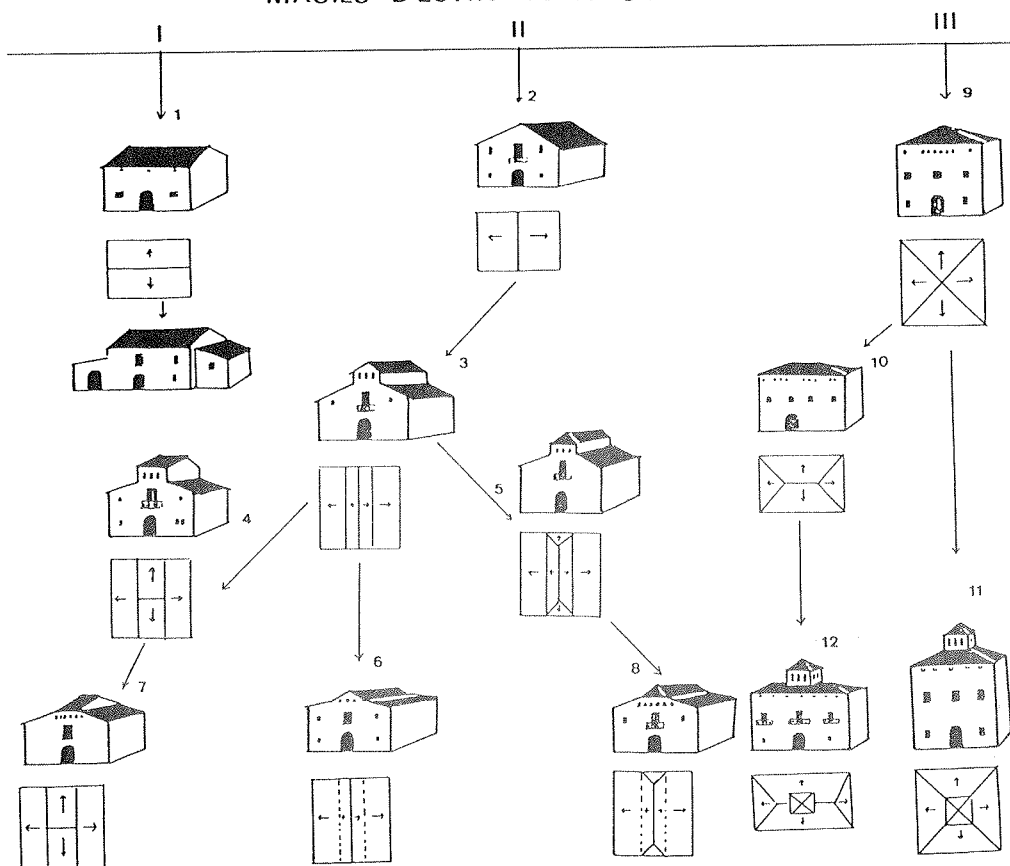
Generalment, la masia clàssica és construïda als quatre vents, sobre una base que té la forma d'un quadrat i també d'un rectangle. La façana principal acostuma a ésser orientada envers el sud, amb una lleugera inclinació cap a llevant, per a veure sortir el sol. Aquesta orientació és l'òptima per a superar millor la calor de l'estiu i el fred de l'hivern.

Ben bé una tercera part de les fotografies observades revelen l'estructura clàssica dels tres cossos esmentats. En el Barcelonès i en el Pla del Llobregat, és a dir exactament a casa nostra, la proporció d'aquest tipus de masia és molt elevada, i s'arriba (o s'arribava) a assolir un 60 per cent. Recordeu a títol d'exemple, ca n'Albs, la Remunta, cal Pau de l'Arna al carrer de Sant Roc, can Sumarro, etc.

CLASSIFICACIÓ

Aquesta masia clàssica es pot classificar en tres grups, cadascun dels quals ha originat diversos subtipus. Fixeu-vos en la interpretació que publiquem de l'esquema establert per Danés i Torras.

MASIES D'ESTRUCTURA CLÀSSICA

PRIMER GRUP (I)

Les cases compreses dintre d'aquest grup mostren, com a particularitat, que un dels vessants de la teulada llença les aigües a la façana principal. Acostumen a ésser les d'estructura més modesta, per correspondre a llocs poc plujosos i mancats de fustes llargues per a utilitzar com a bigues. Aquest grup ha evolucionat amb la incorporació de construccions annexes, d'acord amb les necessitats i possibilitats econòmiques. Ofereix un bon nombre de varietats.

SEGON GRUP (II)

Constitueix el tipus més generalitzat. En formen part el 70 per cent de les masies clàssiques i els vessants donen aigües a les façanes laterals, la qual cosa és pròpia dels indrets plujosos. El tipus 2 d'aquesta família és el més important, car participa d'un 57 per cent del total; tipus que evolucionà el segle XVI produint els senyalats amb els números 3, 4, 5, 6, 7 i 8. Aquest tipus 2 és de regions costaneres amb irradiacions a comarques velles. El seu origen s'ha de cercar en la necessitat de defensar el mas. La utilitat que té com a graner el pis alt del cos central contribuï a popularitzar-lo. Els tipus 4, 5, 6, 7 i 8 són propis del Barcelonès i comarques limítrofes. Com ja hem indicat a L'Hospitalet mateix n'hem tingut i encara en tenim de ben remarcables.

TERCER GRUP (III)

Aquestes cases són de grans proporcions i d'aire senyorial. Acostumen a tenir els ràfecs horitzontals. Les més grans disposen d'una torratxa o llanterna al centre de l'edifici que il·lumina generalment l'escala. Poden ser-ne exemples a L'Hospitalet, l'Harmonia i el Museu d'Història.

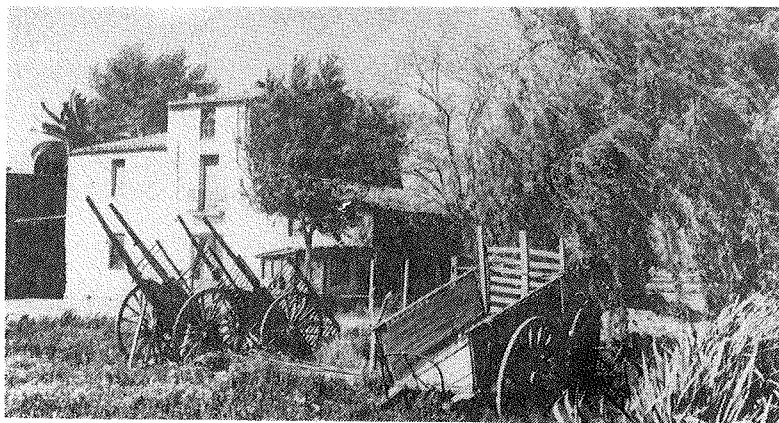
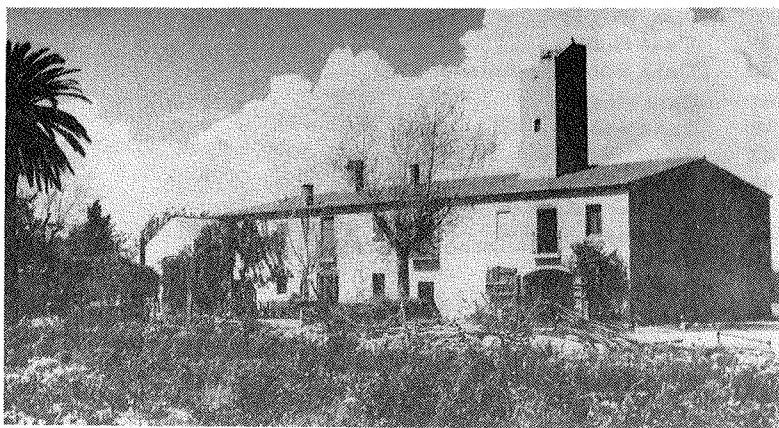

LES MASIES DE L'HOSPITALET EL 1863

El 14 de març de l'any esmentat el nombre de masies que existien a tot el terme era 123, segons resulta d'una relació feta per l'Ajuntament. Pel seu interès i curiositat ens sembla oportú reproduir-la, respectant, pel que fa als noms de les cases, la grafia de l'època.

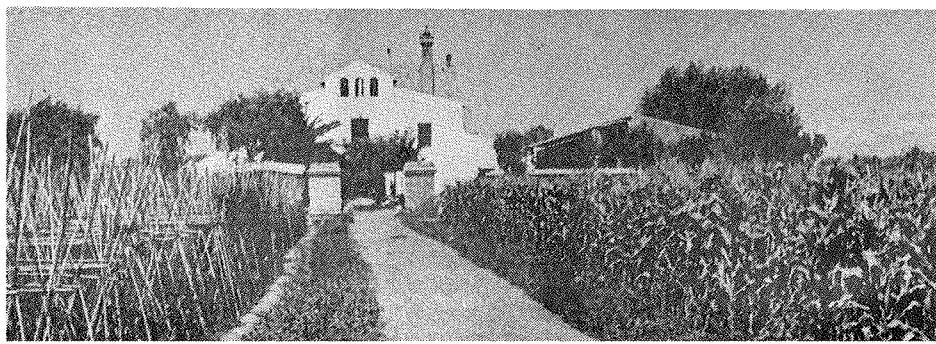
Distància

<u>Números</u>	<u>Noms</u>	<u>Situació</u>	<u>hores</u>	<u>minuts</u>
1	Casa Cunella	Orient		30
2	Casa Farran	"		29
3	Casa Colom	"		32
4	Casa Isabel Ferres	"		10
5	Casa Romagosa	"		12
6	Casa Joseph dels Fraras	"		14
7	Casa Grogà	"		15
8	Casa Fraras	"		15
9	Can Alós	"		16
10	La Casa nova	"		15
11	Casa de Felipe Vergés	"		18
12	Casa Modorell	"		20
13	Casa Solanas	"		20
14	Casa Sagristà	"		20
15	Can Pabrot	"	1	30
16	Can Xen	"	1	22
17	Casa Badaló	"	1	20
18	Casa Xafra	"	1	15
19	Can Ferru	"	1	15
20	Casa Barrés	"	1	12
21	Casa Anton Xafra	"	1	10
22	Casa Guinart	"	1	7
23	Casa Amat	"	1	7
24	Casa Llimpias	"	1	9
25	Casa Anton Curt	"	1	
26	Casa Anton Xarriçó	"	1	
27	Casa Garsa	"	1	
28	Casa Passalriu	"		50
29	Can Debasa	"		50
30	Casa la Coixa	"		50
31	Casa Maldà	"		45
32	Casa Valls	"		45
33	Casa Tubau	"		45
34	Casa Gotlla	"		45
35	Casa Xafra, Francisco,	"		45
36	Prat del Formantí	"		50
37	Casa Camorra	"		55
38	Casa Nadal	"		50

<u>Números</u>	<u>Noms</u>	<u>Situació</u>	<u>Distància</u>	
			<u>hores</u>	<u>minuts</u>
39	Casa Rubira	Orient		15
40	Casa Solanas, Antonet	"		18
41	Casa Hospici			15
42	Can Casas	"		12
43	" "	"		14
44	" "	"		14
45	Can Pera Anton Prats	"		10
46	Can Rey	"		15
47	Casa llarga, la	"		30
48	Can Rodés	"		40
49	Can Jaume Xarriçó	"		14
50	" " "	"		14
51	Casa Trangul	"		10
52	Casa Sabadell	"		10
53	" "	"		10
54	Casa de Juan del Ros	"		10
55	Casas de Juan Modolell	"		14
56	Casa Bruno Viñals	"		16
57	Can Banet Valls	"		16
58	Casa Francisco Planas	"		15
59	Prat de la Manta	"		22
60	Casa l'Xich del Bruxa	"		24
61	Casa Llinàs, Federico	"		28
62	Casa Vidrié	Migdia		7
63	Casa Vallhonrat	"		7
64	Casa Fortunat	"		9
65	Casa Sanmartí	"		9
66	Casa Vidala	"		9
67	Casa Carquet	"		11
68	Casa Manso	"		12
69	Can Miquel del Ros	"		9
70	" " "	"		9
71	Casa Tabalet	"		12
72	Casa Traiduria	"		12
73	Casa Juan del Ros	"		15
74	Casa l'Masubé nou	"		17
75	Casa l'Miquel del Ros	"		20
76	Can Xich de la Barca	"		30
77	Can Roig	"		20
78	Can Ros	"		20
79	Can Joan Pau	"		22
80	Can Joan Pau (Francisco)	"		26
81	Can Parruca	"		29
82	Casa Manyu	"	1	
83	Casa Palat	"		55
84	Casa Noyét	"		50
85	Casa n'Quicu	"		50
86	Casa Duran	"		52

<u>Números</u>	<u>Noms</u>	<u>Situació</u>	<u>Distància</u>	
			<u>hores</u>	<u>minuts</u>
87	Casa Samalitroch	Migdia		52
88	Casa Borrell	"		53
89	Casa l'Impiabotas			54
90	Casa Jaume Bo	"	1	
91	Can Frara del Roitg	"	1	5
92	Casa n'Falet	"	1	4
93	Casa n'Paticu	"	1	5
94	Casa Xafra (Jaume)	"	1	6
95	Casa Malet	"	1	15
96	Can Sintu	"	1	
97	Casa n'Bou	"	1	30
98	Casa n'Met Casalta	"	1	15
99	Casa n'Gasparó	"	1	10
100	Can Angulo	Ponent		6
101	Can Casas (La Torrasa)	Nord		30
102	Can Narcís Armengol	"		38
103	Can Canut	"		38
104	Casa Utgès	"		38
105	Casa Camorra	"		40
106	La Coba	"		30
107	Casa Rigalt	"		30
108	Can Saboné	"		30
109	Casa la Pubilla Casas	"		26
110	Casa Mataballs	"		12
111	Can Fraras	"		10
112	Can Paparinas	"		10
113	Molí de Papé	"		19
114	Molí Fariné	"		8
115	Casa Manju	"		8
116	Can Verdagué	"		8
117	La torre de Oliveras	"		8
118	Can Serra	"		8
119	Casa Alemany	"		16
120	Can Metge Cot	"		7
121	Can Parruca	"		6
122	Can Gayral	"		5
123	Can Pincas	"		2

LES VELLES CARRETERES I CAMINS

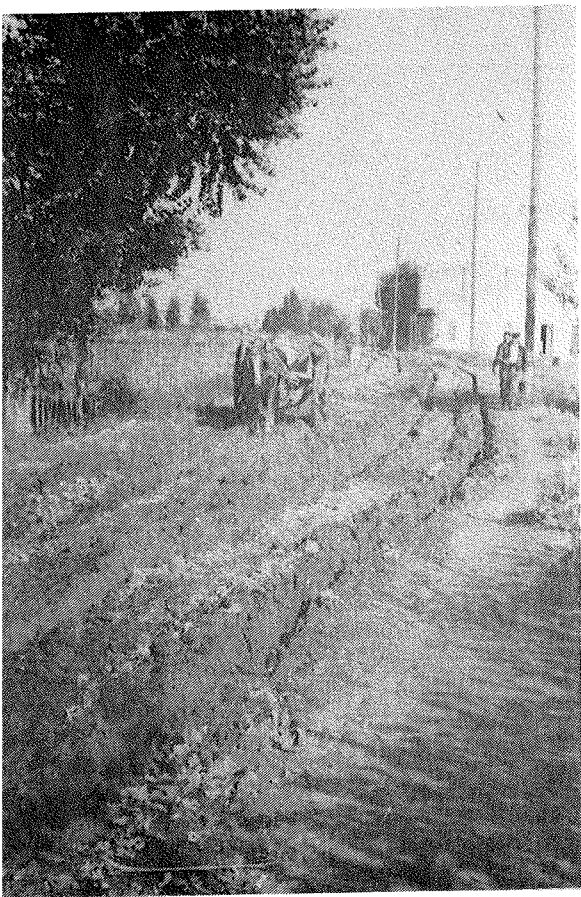
Alguns dels noms de les principals vies de comunicació de la Marina s'han mantingut en el transcurs dels anys i han batejat nous camins o carrers, oberts moltes vegades damunt dels antics. D'altres han desaparegut.

Abans d'urbanitzar-se la zona del Port Franc i d'eliminar-ne definitivament la pagesia, les carreteres que formaven la xarxa dels nostres camps eren més o menys les següents:

En el sentit Est-Oest: La carretera del Mig
La carretera del Prat
La carretera del Campàs, que s'enllaçava amb la de Guinart o Navarro
El camí de la Cadena

En el sentit Nord-Sud
o potser més exacta-
ment Muntanya-Mar :

La Riera de la Creu
La Parellada
La carretera de Sant Roc
La carretera de Bellvitge
La carretera Fonda
La carretera de la Vora-del-Riu
La carretera de la Feixa Llarga
La carretera de cal Pau Rodó
La carretera negra o de cal "Tocayo"
La carretera de "la Farola"
La carretera de la Fabregada
La carretera de l'Hospici

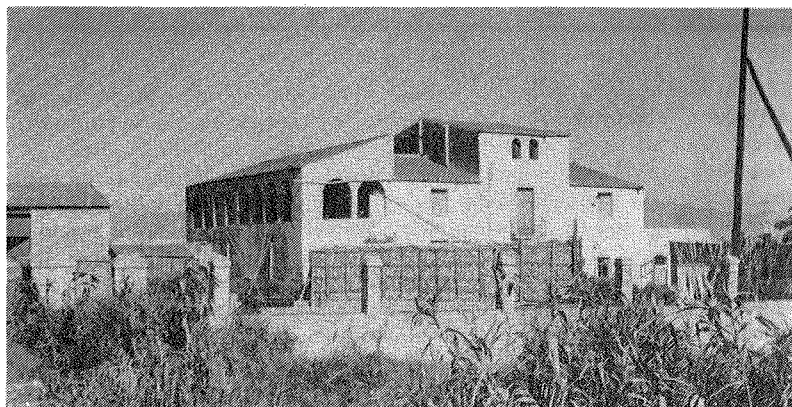
EL CANAL I LES SEVES DERIVACIONS

El Reial Canal de la Infanta travessa 3.623 metres del nostre terme, de ponent cap a llevant, seguint la línia que separa les terrasses quaternàries de la zona deltaica. Vuit sèquies principals en deriven cap a la Marina. Tres d'aquestes derivacions, la de la Vora-del-Riu, la de la Feixa Llarga i la de Bellvitge, provenen de Cornellà i desemboquen una altra vegada al riu, i les restants, entre les quals hi ha les de la Fabregada, Torrent Gornal i Riera Blanca, acaben el seu curs en el mar. D'aquestes sèquies en nasqueren múltiples filloles i recs per a poder atendre les necessitats de la majoria de camps. Aquests recs tingueren, en alguns casos, noms particulars amb freqüència relacionats amb la masia més pròxima, amb el propietari del terreny o amb el seu arrendatari. Actualment moltes sèquies s'han anat tapant i enlloc de servir per a regar s'han transformat en veritables clavegueres.

Plànol esquemàtic de les sèquies de L'Hospitalet

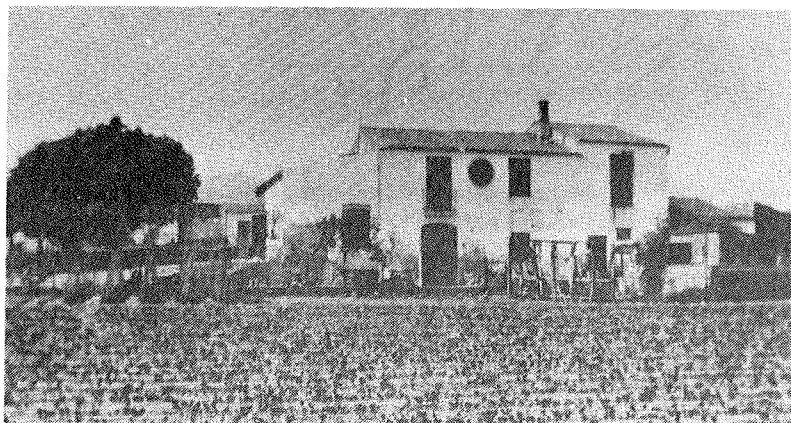
- 1 - sèquia de la Vora del riu (surt del salt de Quer, tocant a Sant Joan Despí).
- 2 - " de la Feixa Llarga (surt del salt de la fàbrica Rosés, Cornellà).
- 3 - " de Bellvitge (surt del salt de la fàbrica Rosés, Cornellà).
- 4 - " de la Riera de la Creu (surt del salt Baltà, davant de can Boixeres).
- 5 - " de la Fabregada (surt del salt del Molí, Isabel la Catòlica-Alps).
- 6 - " del Torrent Gornal (surt del salt Basté, Tecla Sala).
- 7 - " de l'Avinguda del Metro (surt del salt Lleonart).
- 8 - " de la Riera Blanca (surt del salt de la Bordeta).

TORRENTS I PLUVIALS

Les aigües de pluja, provinents de la muntanya, es recollen a través de diverses rieres o torrents que desembocaven al mar. Sobre els cursos tradicionals d'aquestes rieres s'han anat construint els col·lectors actuals. Els noms més coneguts foren:

La pluvial de la Vall del Poble
 La Riera de la Creu
 La Riera dels Frares
 La pluvial del Pont de la Mola
 El Torrent Gornal i
 La Riera Blanca

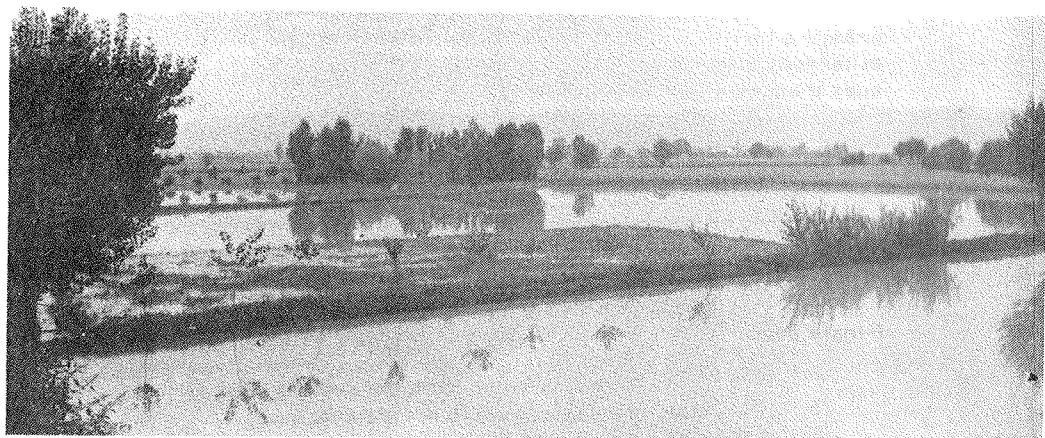
LES RIUADES

Una de les malvestats que amb més freqüència s'ha abatut damunt la Marina durant tota la seva història és la dels desbordaments del Llobregat. Diu Jaume Codina, en el seu llibre "Les inundacions al delta del Llobregat", que "sense les riudes el Delta no hauria arribat a existir primer; a sobreviure després; i a fertilitzar-se finalment". I afegeix "originaren, crearen i enriquiren el terreny sembrant la mort i la destrucció, en una de les paradoxes més tràgiques d'aquesta terra sorprenent".

A continuació reproduïm, del mateix llibre, una relació de les vegades que el Llobregat ha sortit de mare:

Data	Intensitat
	1143. Destrucció del pont romà de Martorell.
	1267. Danys als molins de Molins de Rei.
	1283. Nova destrucció del pont de Martorell.
Finals segle XIII	Riudes causants de desgràcies personals a la barca de Sant Boi.
	1315. Primera destrucció del pont de Sant Boi.
	1336. Nova destrucció del mateix.
	1369. Riudes freqüents.
16 octubre	1402. General (estesa pel Delta).
	1410. Nova destrucció del pont de Sant Boi.
8 setembre	1447. Id.
Setembre?	1459. Id.
	1475. Id.
	1496. Id.
	1509. Id.
Mitjan segle XVI	Freqüents inundacions generals; sorgiment d'illes al Cap del Riu; desaparició del pont de Sant Boi, substituït per una barca de passatge fins al segle XIX.
Tardor	1561. Destrucció de la barca d'El Prat.
Tardor?	1579. Destrucció parcial de l'església parroquial d'El Prat.
	1592. Sense detalls.
	1593. Enderròc d'un mas.
Novembre	1599. Crescuda, sense arribar a desbordar.
2 maig	1603. General.
Agost	1617. Destrucció de les barques del Baix Llobregat.
3 novembre	1617. General; una de les més terribles; aterridora alçada de l'aigua al Delta, que arribà a destruir - fora d'ell - cases fins a Sant Joan Despí.
Abril o maig	1621. Destrucció parcial dels terraplens d'ambdues bandes del riu.
Tardor	1625. Nova rompuda dels terraplens.
	1630. Sense detalls.
26 maig	1634. Crescuda.
Mitjan novembre	1642. General.
Febrer	1644. Crescuda.
	1649. Moltes mujades de terra menjades pel riu.

	Data	Intensitat
Tardor	1656.	Destrucció del terraplè de La Ribera i inundació general.
Tardor	1661.	Avingudes desbordades.
Tardor	1663.	Destrucció parcial dels terraplens.
	1673.	Destrucció de la barca de Sant Boi.

Setembre	1676.	Fortes avingudes.
Finals setem- bre	1678.	Estesa a Cornellà i L'Hospitalet.
	1685.	General al Delta de llevant.
18 març	1694.	Ocupà tota la Marina de L'Hospitalet.
Principis	1695.	Moderada sobreexida.
Principis segle	XVIII.	Riuades indeterminades; cases enderrocades a la Marina de L'Hospitalet.
	1709.	Sobreexida al Delta de llevant.
Mitjan octubre	1713.	Fins a Montjuïc.
30 novembre	1726.	General.
Primers se- tembre	1731.	Avinguda.
Gener	1733.	Formació d'un nou illot al Cap del Riu.
Gener	1734.	General.
Primavera	1736.	Fortes crescudes.
Tardor	1738.	Avinguda que destroçà la barca d'El Prat.
Gener	1740.	General.
Febrer	1740.	General.
Gener	1741.	General.
Primers oc- tobre	1763.	General.
Finals octubre	1763.	General.
2 setembre	1771.	Inundació curta.
Hivern	1777.	Sobreeximent.

Data	Intensitat
12, 13 i 14 gener	1787. General.
Març	1790.AVINGUDA.
22 novembre	1793. General.
9 juny	1794. General.
	1796. Sense detalls.
26 setembre	1799. General.
28 novembre	1799. General.
11 desembre	1799. General.
	1807. Eixida dèbil.
Setembre?	1820. Perjudicial al Canal de la Dreta.
4-8 gener	1826. General; afectà tot el Baix Llobregat.
	1827. Sense detalls.
Tardor	1833.AVINGUDES.
Novembre	1839.AVINGUDES.
24 agost	1842. General.
24 setembre	1842. General.
Novembre	1842. General.
	1843. Sense detalls.
13 novembre	1846. General.
30 març	1848. Crescuda.
20 juliol	1850. General.
21 setembre	1850. General; molt intensa.
Octubre	1850. General.
24 maig	1853. General; molt forta.
26 maig	1853. General; molt intensa.
Juny	1855. Dèbil sobreiximent.
16 juny	1856. General.
8 octubre	1863. General.
18 abril	1865. General.
1-2 octubre	1866. General.
21 octubre	1866. General; molt intensa.
25 agost	1868.AVINGUDA.
Octubre	1868. General.
Gener?	1871. Sense detalls.
Setembre	1874.AVINGUDA.
Octubre	1891. General.
15-18 gener	1898. General; molt intensa.
21 setembre	1901. General.
26 agost	1902. Dèbil.
11 desembre	1902. Dèbil.
Octubre	1907. Cinc inundacions generals; fortes.
7 novembre	1907. General.
	1908. Dèbil.
Gener	1912.AVINGUDES.
30 setembre	1913. Dèbil.
Maig	1915. Dèbil.
30 gener	1916. Dèbil.
Febrer	1917. Fortes avingudes.
	1919. Crescuda.

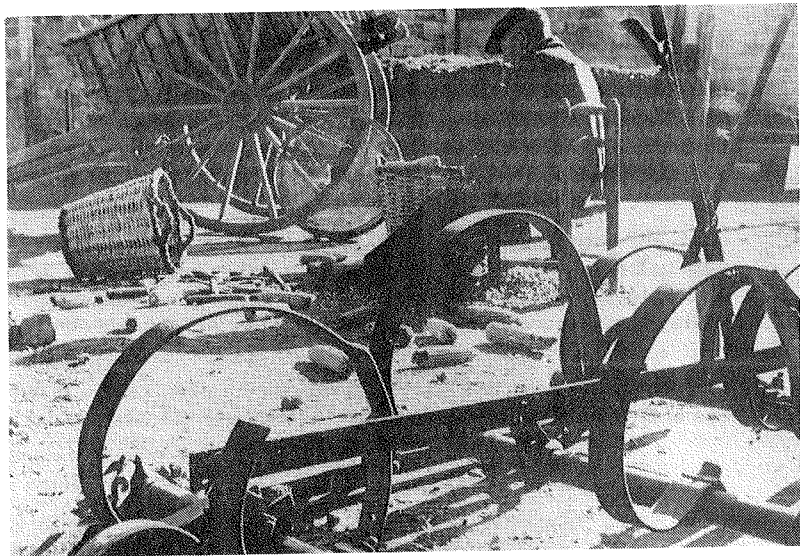
Data	Intensitat
17 juliol	1921. Riuada breu; salvada a la dreta pel terraplè; estesa a l'esquerra.
Agost	1929. Crescuda.
18 octubre	1940. Crescuda.
28 abril	1942. Al Delta de llevant, fins a Can Tunis.
15 desembre	1943. Al Delta de llevant.
25 febrer	1944. Al Delta de llevant.
Febrer	1952. Crescuda.
26 setembre	1962. Sobtada i curta; fins a Bellvitge.
4-5 novembre	1962.AVINGUDA.
7 novembre	1962. Dèbil sobreeiximent.
22 setembre	1971. Registrà un cabal màxim instantani de 3.080 m ³ . /segon; molt superior al de les riudes de 1962, que arribaren a 1.550 m ³ . /segon. (Aquestes dades procedeixen del BIM nº. 71.)

LA PRODUCCIÓ AGRÍCOLA

Cap a la meitat del segle XIX (1860) sabem que la Marina o zona de regadiu situada en el Delta, comprenia 733,45 Ha., de les quals 38,12 eren destinades al conreu de les hortalisses, 8,44 als arbres fruiters i les altres als cereals. En el Samontà o zona de secà, situada en el Nord del terme cap a la muntanya (el Reial Canal de la Infanta establia la línia divisòria), s'hi produïen cereals (877,30 Ha.) i vinya. Aquesta última ocupava 146,35 Ha. i acostumava a proporcionar de 2.300 a 2.500 hectòlitres de vi, amb els quals quasi es cobrien les necessitats de la població que llavors en consumia aproximadament uns 3.000. Vint-i-nou anys abans, el 1831, el "Diccionario Geográfico Universal", imprès per Josep Torner de Barcelona, deia que aleshores els principals productes del nostre camp eren el blat, els llegums i el vi, particularment, i en gran quantitat, de la variant anomenada "grec". Els terrenys erms distribuïts entre ambdues zones rondaven les 200 Ha.

Si hem de fiar-nos d'unes dades estadístiques complimentades per l'Ajuntament el 19 de maig de 1919, resoltes amb números molt arrodonits i possiblement fets a ull, en aquells moments la superfície de regadiu comprenia:

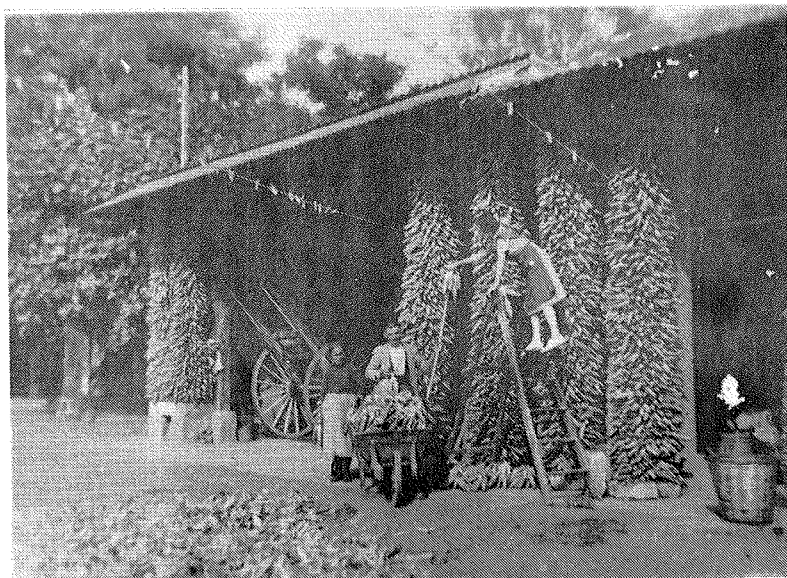
* Blat	400 Ha.
Ordi	200 Ha.
Civada	150 Ha.
Moresc	100 Ha.
Mill	30 Ha.
Carxofes	80 Ha.
Mongetes	200 Ha.
Faves	40 Ha.
Patates i	
Hortalisses	100 Ha.
Alfals	200 Ha.

Al Secà es conreava:

Blat	20 Ha.
Ordi	80 Ha.
Civada	10 Ha.
Vinya	800 Ha.

D'entrada aquestes dades ens ofereixen la sorpresa d'incrementar exageradament la zona de regadiu fins a doblar-la i demostrar-nos una situació inversa, a la zona de secà, de la que hem vist el 1860. Les hectàrees destina-

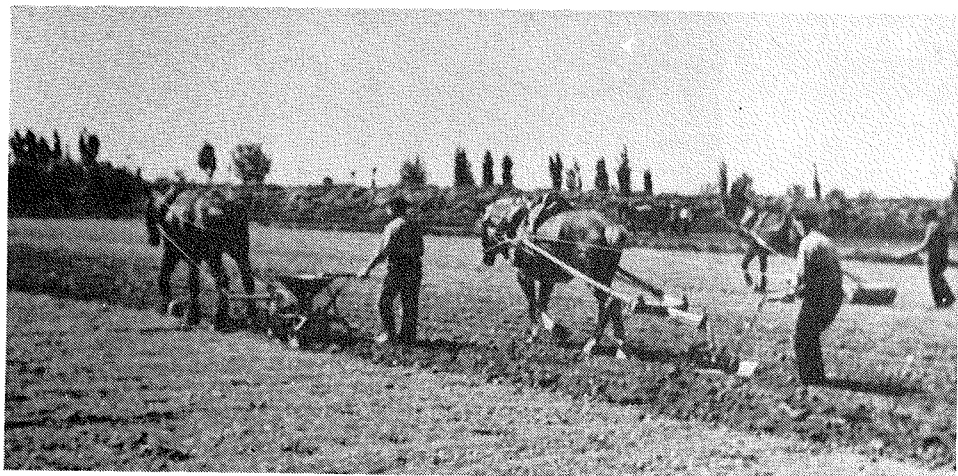
des a vinya ara les veiem aplicades a cereals i viceversa. Tot plegat una mica sospitós d'error. Però aquestes dades ens forneixen una bona idea dels diferents productes del nostre camp i - exceptuant-ne la vinya - la proporció de cadascun.

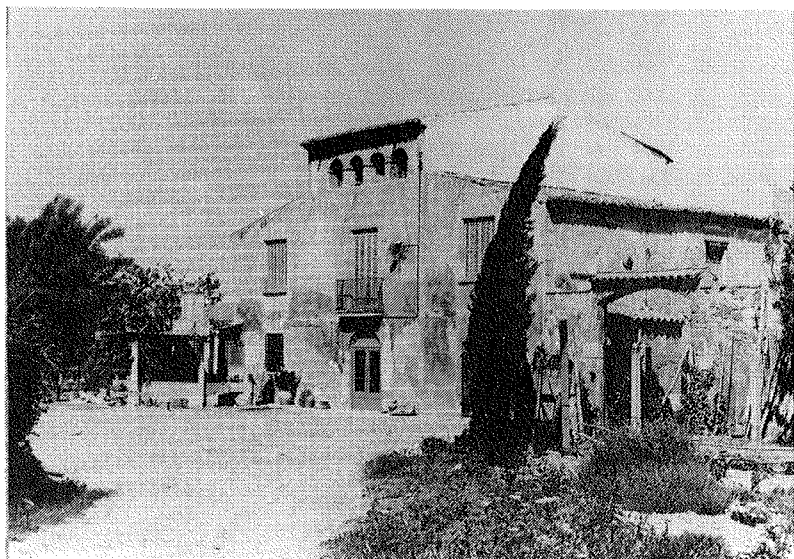
Durant la guerra civil (1936-39), la C. N. T. constituí l'"Agrícola Col·lectiva", entitat que es feu càrrec de totes les terres cultivables de L'Hospitalet i agrupà en el seu si tots els pagesos, fossin propietaris, arrendataris, aparcers o jornalers. Segons una enquesta oficial que hem pogut consultar, aquesta col·lectivitat disposava de 2.950 mujades, que vol dir aproximadament unes 1.400 Ha.

El 1945 el regadiu agrupa 712 Ha. i el secà ja només 279. I si saltem al 1955 observarem que la Marina comença a reduir-se - li queden 600 Ha. - mentre el Samontà ja només conserva 105 Ha. per als cereals i 11 per als ceps.

Francesc Ivern, en el seu estudi de sociologia urbana sobre L'Hospitalet de Llobregat publicat el 1960, descrivia així la nostra producció agrícola:

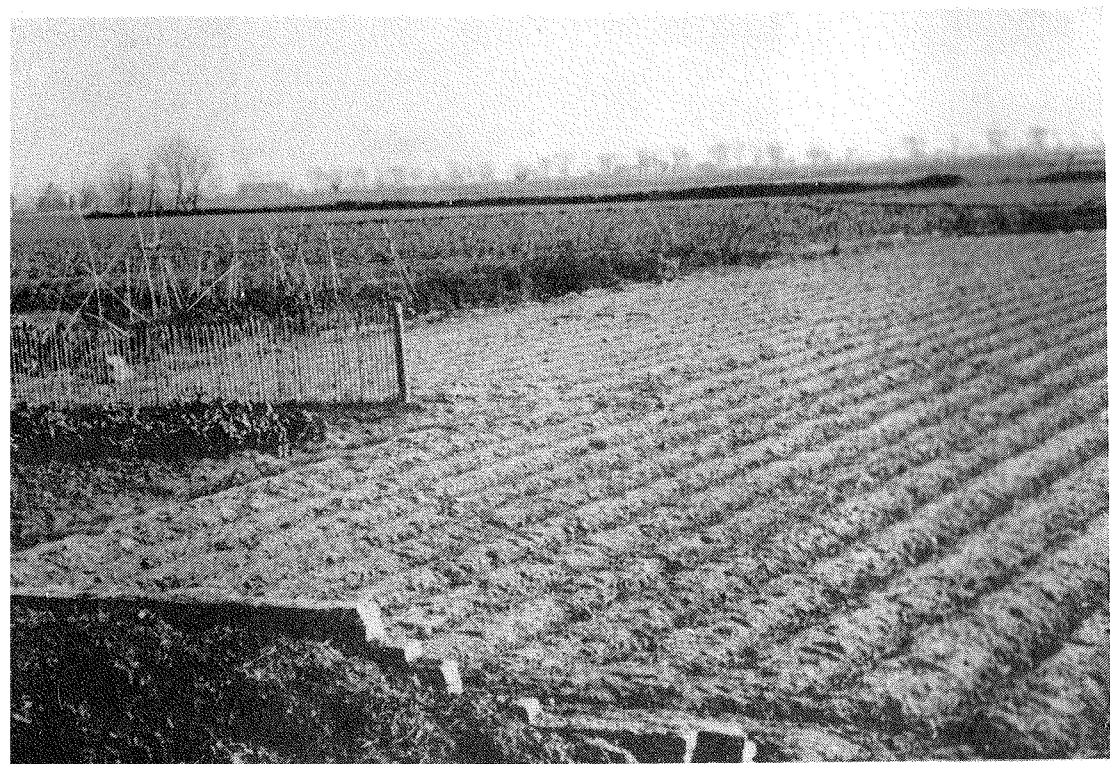
"Entre les especialitats hortícoles de L'Hospitalet hem d'esmentar les bledes i sobretot les carxofes, de qualitat molt superior a les que es produeixen en altres contrades. Durant uns vuit mesos es cullen diàriament 8.000 Kg. de carxofes. L'Hospitalet produeix dues collites de bledes l'any: Durant els mesos d'hivern la producció arriba als 25.000 Kg. diaris; la resta de l'any oscil·la entre els 3.000 o 4.000 Kg. diaris. D'altres conreus hortícols importants són les faves i mongetes tendres, la patata primerenca, les cols, col-i-flors, espinacs, pebrots, tomàquets, enciams, escaroles, melons, moniatos i cebes. La producció de mongeta tendra té particular importància en el Baix Llobregat. A L'Hospitalet hi ha unes 30 Ha. dedicades a aquest cultiu i més de 100 al de mongeta seca, amb una producció el 1950 de 1.500 quintars de les primeres i 1.132 de les segones. () De la producció de L'Hospitalet el 80 % és transportat diàriament a Barcelona. Només el 10 % es queda al municipi per a satisfer les necessitats locals. El 10 % que resta es divideix, quasi a parts iguals, entre les exportacions a d'altres regions espanyoles i a l'estranger. Durant la nit, a poques hores de l'alba, llargues fileres de carros i camions transporten als mercats barcelonins els productes de les hortes del Llobregat. Diàriament, entorn de 30.000 Kg. de verdures surten de L'Hospitalet en direcció a Barcelona. En l'actualitat la capital, amb la seva creixent demanda, és el puntal més important de l'economia agrícola d'aquesta ciutat."

Els plans parcials, les noves urbanitzacions - Bellvitge-Gornal -, les zones industrials a L'Hospitalet i al Port Franc amb la construcció de Mercabarna, de l'escorxador, etc. s'han engolit aquell mosaic de verds i ocres que era l'encant de la nostra Marina. Si avui doneu un tom per la Marina veureu a cal Miquel del Ros, d'una digníssima estructura, enrunant-se a tocar de la Granvia, a l'ombra de la residència de la Seguretat Social. Veureu a cal Masover nou, malalt d'una malaltia incurable. Veureu a can Trabal, a ca n'Esquerrer a cal Gotlla i alguna casa més, amagada entre magatzems o altíssims blocs de cases, com la mateixa ermita de Bellvitge, que ara comença a respirar en adonar-se que les maltempsades de l'especulació han acabat respectant-la.

COLOFÓ

El 15 de setembre de 1907, Pere Farrés Costa, un altre poeta molt vinculat a L'Hospitalet, en comentar a "La Ressenya", primer periòdic hospitaletenc, la festa anual de Bellvitge, diu que el seu amic Llarissó l'invità a dinar a casa seva i ho diu amb aquestes paraules:

"Si bé havia de trencar lo projecte que tenia fet, no me'n poguf excusar. I marxàrem los tres companys camps enllà. Altrament que hi frul'a un extraordinari goig, i era lo de pèndre'm planes enllà. Arribàrem a lloc prop de la una. Quin refrigeri més dolç hi trobarem! La masia és coronada per jardins d'arbres frondosos amb flors de tota faisó i saturada de bons aires. Lo tracte de l'amo i la mestressa és de lo més agradable. Racó de benel'da pau.

Lo sol s'havia acotxat rera les muntanyes quan retornàvem a la vila. La plana havia restat silenciosa, adormint-se al crepuscle vespertí. Allà al lluny s'ovirava l'ermita tota voltada de calma i senyalant al cel, com los dos xiprers d'enfront, la punta del cloqueret."

Aquell racó de benel'da pau, aquella plana silenciosa, aquella ermita voltada de calma, és tot un món malauradament perdut per a sempre, que amb aquestes notes i amb les fotografies que l'acompanyen voldríem haver fet revivre per a tots vosaltres.

ÍNDEX DE FOTOGRAFIES (MASIES)

Pàg.

- 1 - Cal Pelat (1)
- 3 - Cal Tres (1)
- 4 - Can'Aïbs (1)
- 5 - La Remunta
- 7 - Can Sumarro
- 9 - Can'l' "Isleñol" (1)
- 9 - Cal Manel (1)
- Cal Masover nou

Pàg.

- 11 - Cal Vermell
- 14 - Can Puig (1)
- 14 - Can Creixells (1)
- 21 - Can Trabal
- 21 - Can Gotlla
- 23 - Cal Miquel del Rus

(1) Masies que ja no existeixen

BIBLIOGRAFIA

Luis Abarca Médico, "El canal de la Infanta", Hospitalet Boletín de Información Municipal nº 62 i 73.

Joaquim de Camps i Arbolx, "La masia catalana", Aedos - Barcelona 1959.

Jaume Codina, "Inundacions al Delta del Llobregat", Rafael Dalmau editor, Barcelona 1971.

Jaume Codina, "Delta del Llobregat i la gent del fang: El Prat 1965-1965", Editorial Montblanc, Granollers 1966.

Jaume Codina, "El Delta del Llobregat i Barcelona", Ariel, Barcelona 1971.

Josep Danús i Torras, "Estudi de la masia catalana", Butlletí CE de C, Barcelona 1933.

Francisco Ivern Si, "Hospitalet de Llobregat municipio suburbano", Barcelona 1960.

Arxiu del Museu d'Història de la Ciutat.

